

NOTULEN VAN DE VERGADERING DER CONFERENTIE VAN DE ZENDELINGEN
DER U.Z.V. OP HALMAHERA GEHOUDEN MAANDAG 5 NOVEMBER 1900.

Opening

Br van Baarda opent de vergadering met gebed in tegenwoordigheid van br. van der Roest terwijl als gasten tegenwoordig zijn de H.H. J.W. Gunning en C.W.Th van Boetzelaar. Van br. Hueting is bericht ontvangen, dat hij zijn reis naar Kau, door verschillende omstandigheid niet heeft kunnen doorzetten en dus tot zijn groot leedwezen de vergadering niet kon bijwonen.

De vergadering betreft dit zeer, maar aangezien over de meeste punten, die ter sprake komen, het gevoelen van br.H. bekend is, besluit zij niettemin hare werkzaamheid te verrichten.

NOTULEN

De notulen der vorige vergadering zijn ten gevolge van het vertrek van Br. Beekman naar Holland, niet aanwezig. Van het Hoofdbestuur is daarop antwoord ontvangen.

Br. Van Baarda deelt mede, dat achtereenvolgens aan de orde zullen komen:

1. verkiezing van de Voorzitter
2. memorie van het Hoofdbestuur
3. nieuwe zendingsposten
4. taalstudie
5. traktementen
6. vertegenwoordiger der Zending te Batavia
7. bestuursverkiezing

1. Verkiezing van een voorzitter

Br. v.d. Roest verzoekt br. Van Baarda wederom het presidium te willen aannemen. Deze richtte hetzelfde verzoek tot br. Gunning. Aangezien deze met de inzichten van het Hoofdbestuur inzake

de Memorie het best bekend is, acht br. Van Baarda hem de aangewezen persoon om deze samenkomst te leiden.

Br. Van der Roest stemt hiermede in en Br. Gunning aanvaardt daarop het presidium.

Allereerst komt nu de Memorie van het Hoofdbestuur ter sprake. Achtereenvolgens worden de vier hoofden daaruit behandeld.

1 Conferentie der zendingen

Tegen hetgeen onder dit hoofd is genoemd, moet de vergadering enige bedenkingen opperen en wel als volgt:

1. Het zal zeer bezwaarlijk zijn tweemaal 's jaars te vergaderen; vooreerst om de verre afstand tussen de verschillende posten en ten tweede, omdat, gedurende een groot deel van het jaar het reizen per prauw zeer bezwaarlijk is. De vergadering meent bovendien dat éénmaal genoeg is, terwijl in spoedeisende gevallen een buitengewone vergadering kan worden geconvoceerd.
2. De vergadering acht het niet wenselijk dat de praeses de correspondentie met het Hoofdbestuur worde opgedragen. Voor zover die correspondentie de zaken der Conferentie betreft, wordt ze vanzelf door het Moderamen der Conferentie gevoerd; immers de secretaris zorgt voor de toezending der Notulen, waarop het Hoofdbestuur zijn antwoord geeft. Voor het overige zal het de praeses onmogelijk zijn de bijzondere belangen van iedere post voldoende te kennen en dus daarover te corresponderen.

De vergadering meent, dat de in het reglement (zie bijlage art.5) voorgestelde maatregelen met de jaarverslagen beter zal beantwoorden, aan de bedoelingen van het Hoofdbestuur.
3. Het komt de vergadering wenselijk voor, dat de penningmeester der Missie, als tot heden, door het Hoofdbestuur gekozen worde.

Overigens meent de vergadering in het genoemde reglement, een regeling te hebben voorgesteld die met de bedoelingen van het Hoofdbestuur strookt.

4. De vergadering meent, dat hier weliswaar wordt gewezen op belangrijke onderwerpen die ter Conferentie ter sprake moeten komen, maar dat niet in genoegzame mate de bevoegdheden der Conferentie, zowel tegenover het Hoofdbestuur, als tegenover de broeders elk afzonderlijk zijn omschreven.

Op grond van bovenstaande omschreven overwegingen, veroorlooft de vergadering zich eerbiedig aan het Hoofdbestuur aan te bieden het Concept Reglement (zie bijlage) en geeft zij het Hoofdbestuur in overweging in deze vorm de nodige schikkingen te maken.

Ter adstruering van dit reglement moge het volgende dienen:

Bij art. 1.

De vergadering acht het gewenst, dat jongere broeders niet over alle zaken het stemrecht worde toegekend, maar meent, dat geen vaste regels zijn te geven voor gevallen waarin dit nodig zal zijn.

Bij art. 2.

De hier voorgeschreven handelwijze met de begrotingen is om wel in overeenstemming met de tot nu gevolgde. In bijlage 11 biedt de vergadering het Hoofdbestuur een model aan en verzoekt beleeft dit zo mogelijk te laten drukken.

In de 2de alinea is een maatregel voorgesteld die natuurlijk niet in de plaats komt van de 2 maandelijks correspondentie, bij hun instructie aan de broeders voorgeschreven. Waar evenwel het Hoofdbestuur, blijkens Memorie 2, wenst, dat de broeders in hun correspondentie niet uitsluitend persoonlijk, maar ook gezamenlijk, als Conferentie optreden, daar meent de vergadering dat aan deze wens het best wordt voldaan op de in dit art. voorgeschreven wijze. Bovendien heeft deze dit voordeel, dat daardoor meer eenheid wordt gebracht in de mededelingen van de arbeid.

In de volgende alinea is de bevoegdheid der Conferentie omschreven. Zoveel mogelijk is in de punten c en d aangegeven dat tot het algemeen moet worden gerekend. Mogelijk dat later een uitvoeriger omschrijving kan worden gegeven; voorschands meent de vergadering niet verder te moeten gaan en aan het geweten van de leden te moeten overlaten te bepalen of voorkomende gevallen tot de categorie van "algemene belangen" moet worden gerekend.

Bij art. 6

In dit art. heeft de vergadering een maatregel voorgesteld waardoor, in spoedeisende gevallen, kan worden gehandeld en enige moeilijkheden worden voorkomen, die uit de beperking van het particulier initiatief der broeders, in het vorige art. aangegeven, zouden kunnen voortvloeien.

Bij art. 8.

Ditzelfde geldt van de bevoegdheid in art 8 de Voorzitter toegekend.

Bij art. 11

De vergadering acht het denkbaar, dat het wenselijk is een besturend ambtenaar of een toevallig aanwezige collega tot het bijwonen der Conferentie uit te nodigen en verzoekt het Hoofdbestuur beleeft haar daartoe het recht te verlenen.

Bij art. 12

Indien dit Reglement geheel of gedeeltelijk door het Hoofdbestuur wordt vastgesteld, dan beschouwen de leden het als een toevoegsel aan hun instructie.

Aangezien echter in de praktijk wellicht zal blijken dat sommige bepalingen zullen moeten worden toegevoegd of gewijzigd, verzoekt de Conferentie haar het recht toe te kennen daartoe voorstellen aan het Hoofdbestuur te doen.

In de overtuiging daarmede zoveel mogelijk in een geest der Memorie te handelen, besluit de vergadering dat zij in afwachting van het besluit des Bestuurs, zich voorlopig aan dit Reglement te houden.

2. OPLEIDING VAN GOEROES

Bij 1.

Br. Van Baarda heeft enige anak-piara's die hij wellicht tot goeroe kan opleiden. Of deze, die van Galela zijn, onder de Tobelorezen zullen kunnen gebruikt worden is niet zeker. Hij acht het niet wenselijk Tobelorezen bij hem in huis te namen en verklaart nadrukkelijk, dat hij niet aan het hoofd kan staan van een kweekschool. Van de beide andere broeders kan br. Hueting wellicht iets meer tijd wijden aan de opleiding dan br. v.d Roest, maar beiden verklaren dit tot een van de hoofdzaken van hun werk te kunnen maken en achten hetgeen zij in dit opzicht presteren ten enenmale onvoldoende. De vergadering is van oordeel dat voorlopig nog zal moeten worden gewerkt met personeel dat van elders wordt ingevoerd, maar meent, dat zij, op het ogenblik, wellicht betere hulp kan krijgen uit de Minahassa. Alleen daar toch is een kweekschool gevestigd die haar leerlingen zowel tot onderwijzer als voorganger der gemeente opleidt.

Zij wil zich daarom met br. Hiebink Roker in relatie stellen. De voorzitter acht het niet onmogelijk, dat van daar opgeleide goeroes kunnen worden verkregen, vooral sinds het Gouvernement geruimen subsidie verleent.

Depok komt niet in aanmerking, aangezien daar alleen van hier uitgezonden kwekelingen kunnen worden opgeleid.

Bij 20.

Uit de notulen van de vorige vergadering is reeds gebleken dat de Conferentie het dringend noodzakelijk acht, zo spoedig mogelijk een centrale opleiding-school op Halmahera te vestigen. Zij moet er echter op wijzen, dat, zolang het gewoon lager onderwijs niet langer heeft geduurd, voor zodanige school nog geen kwekelingen zullen te vinden te zijn.

Dit neemt niet weg, dat nu reeds ernstig werk kan worden gemaakt van een aanstaand Directeur voor die school. Deze man zal toch ettelijke jaren voorbereiding op Halmahera zelf nodig hebben, alvorens hij zijn eigenlijke taak kan aanvaarden.

De vergadering herhaalt nog eens nadrukkelijk haar gevoelens dat voor die taak moet worden aangewezen een bekwaam en geroutineerd onderwijzer.

Bij 30.

Ofschoon de voorzitter de vaststelling van het leerplan vooreerst nog niet nodig vindt, meent de vergadering er nu reeds op te moeten wijzen, dat deze niet geheel aan de aanstaande Directeur kan worden overgelaten, maar dat daarbij de Conferentie zal moeten worden geraadpleegd. Het Hoofdbestuur noemt "handenarbeid en landbouw onderwijs" als noodzakelijke leervakken. De vergadering is van oordeel dat voor een Ambachtschool zeker de tijd nog niet is gekomen. Dat de kwekelingen leren de schaaft te hanteren is zeker gewenst. Maar veel meer noodzakelijk is, dat de aanstaande Directeur der kweekschool geheel op de hoogte is van het aanschouwelijk onderwijs dat thans in Europa een zo belangrijke plaats inneemt en zeker ook hier dringend noodzakelijk is. Dat de kwekelingen op het erf der aanstaande school het een en ander verbouwen dat tot hun voedsel dienen kan, is zowel uit pædagogisch als uit economisch oogpunt, noodzakelijk. Eigenlijk landbouwonderwijs is

echter absoluut onnodig, zou zelfs bij de hier bestaande economische toestanden schadelijk kunnen werken.

Bij 40.

De vergadering acht het absoluut noodzakelijk, dat de aanstaande goeroes in een intermaat worden opgenomen.

III FINANCIËLE ZELFSTANDIGHEID DER GEMEENTEN

De vergadering wijst er op, dat de jonge christenen in Tobelo door zich in kampongs te verenigen, onder het bereik van de posthouder vallen, die nu veel gemakkelijker de hun opgelegde belastingen, van fl. 4,- per jaar voor een gehuwde en fl. 2,- voor een ongehuwde, kan innen, terwijl de heidenen zich nog maar al te vaak aan hunne verplichting weten te onttrekken. Daardoor zijn de christenen in een veel minder goede positie gekomen, een toestand waarin het Binnenlands Bestuur verbetering tracht te brengen. Daarbij komt nog, dat meestal aan de nieuw gestichte kampongs de eis is gesteld om een kerk (tevens school) en goeroehuis te bouwen, waaraan steeds is voldaan. Eigenlijk hebben de Mohammedanen de heidenen van het Christendom te houden, door hen voor te spiegelen dat zij, na hun overgang, belasting aan de zendeling moeten betalen. Een en ander staat voorlopig nog aan de financiële zelfstandigheid in de weg. Niettemin zijn reeds op de meeste plaatsen b.v. te Duma en te Kupa-kupa, in de gemeenten Kau en Loloda collecten ingesteld, die tot het vormen van een gemeentekas kunnen leiden. Evenwel de opbrengst zal wel nooit voldoende zijn, om het traktement van de goeroe te betalen.

Het oprichten van gemeentetuinen is voorshands een zeer bedenkelijke onderneming. Er is hier geen gewas, dat met voldoende kans op slagen op winst kan worden verbouwd en er is nog te weinig behoefte aan geld dan dat de invoering daarvan kans zou hebben te slagen. De klapperboom groeit lang niet overal en de opbrengst van een klappertuin is zeer gering.

Intussen is reeds voor sommige scholen subsidie aangevraagd en aangezien deze minstens fl. 125,- bedraagt, zo zal daaruit voor een niet gering deel het traktement van de goeroes kunnen worden bestreden. Temeer daar de Regering een nieuwe subsidieregeling in het vooruitzicht gesteld heeft.

De vergadering veronderstelt in de geest van het Hoofdbestuur te handelen, wanneer zij, wat over de financiële zelfstandigheid der gemeenten wordt gezegd, meer beschouwd als wensen voor de toekomst, dan als eisen voor het heden.

IV. DE ORGANISATIE DER GEMEENTEN

Wat in de vorige alinea's is gezegd, geldt evenzeer en zeker nog meer van de "organisatie der gemeenten". Een kleine kring van gedoopten, met enige doopcandidates waaronder te Duma en te Kupa-kupa lidmaten, aan het hoofd waarvan een vreemdeling is geplaatst, dat alles vormt een kring, waarvoor de naam Christelijke gemeente weliswaar bruikbaar is, maar mits dit met het oordeel des onderscheids geschiedt. Vandaar ook dat alles wat onder het hoofd sub 1,2,3, is genoemd, onder de toekomstidealen moet worden gerangschikt.

Een zelfstandige positie van inlandse christengemeenten is nog nergens, noch in Sumatra, noch op Java, noch op Ambon, noch in de Minahassa, bereikt. Het denkbeeld daaraan is zelfs van zeer recente datum en aan de uitvoering staan nog zeer gewichtige bezwaren in de weg. Intussen is de vergadering met het Hoofdbestuur van oordeel dat van meet af aan in deze richting, zal moeten gestuurd worden en zij meent, dat het eerste middel om daartoe te

geraken is: de instelling van een vergadering uit inlanders bestaande, maar door de zendelingen geleid, die regelingen zal moeten treffen zowel voor het kerkelijk als voor het burgerlijk leven der inlanders. Toch staan ook aan deze maatregel op Halmahera bijzondere moeilijkheden in de weg. Aanbeveling zou verdienen daarvoor goeroes en de kamponghoofden op te roepen; maar het is bedenkelijk die beiden tegelijk uit hun woonplaats te verwijderen.

Bovendien, de goeroes zijn nieuwelingen en hun medewerking heeft daarom weinig waarde. Hen niettemin op te roepen kan echter ook bedenkelijk zijn, omdat de bedoelde daardoor te zeer een wereldlijk karakter zou krijgen, terwijl het gewenst is zo lang mogelijk de geestelijke en de administratieve macht in één hand te houden.

De vergadering is levendig overtuigd van de noodzakelijkheid, om zo spoedig mogelijk te komen tot de instelling van bedoelde bijeenkomst van Inlanders en stelt dit punt op de agenda voor de eerst volgende conferentie.

Wat sub 4 en 5 is genoemd is reeds uitgevoerd. De brs. houden ingevolge opdracht van de Resident, de bedoelde registers.

2.NIEUWE ZENDINGSPOSTEN

De vergadering is er van overtuigd dat zij bij het Hoofdbestuur krachtig moet aandringen op de uitzending van Zendingen naar Halmahera. Aan alle kanten openen zich de deuren, de geneigdheid om christen te worden is groot, maar dit wakkert de Mohammedaanse oppositie krachtig aan en er bestaat zeer ernstig gevaar dat het getij verloopt. Minstens 5 zendelingen kunnen worden geplaatst. Het eerst komen in aanmerking Boeli en Sidangoli, dan volgen Loloda en Wedabaai en eindelijk Dodinga. Op al deze plaatsen zijn reeds christenen gevestigd en er bestaat grote kans op uitbreiding, wanneer het werk spoedig en krachtig wordt aangepakt.

De uitzending van br. Beekman (nu helaas mislukt) was zeker te waarderen, maar allerminst voldoende. En nu br. Van Dijken ons is ontnomen en nu bovendien br. v.d.Roest een tijdlang afwezig zal zijn en br. Hueting voor zijn werk door zijn zenuwzwakte, niet voldoende kracht heeft voor zijn werk, nu is inderdaad de nood zeer hoog gestegen.

De vergadering voorziet grote moeilijkheden en ernstige schade voor het werk, indien niet spoedig maatregelen worden genomen.

4.TAALKWESTIE

Br. Hueting schrijft over deze zaak: "ik ben er voor dat alle mogelijke moeite gedaan worde het volk het Evangelie te verkondigen in de voor hen meest begrijpelijke taal, maar daar bij wens ik ook, dat steeds in het oog gehouden wordt dat deze talen, hoe nodig ook voor de studie daarvan is, om het volk, ook in zijn geestelijke bestaan, goed te begrijpen, toch geen toekomst hebben en dat daarom het volk gebracht moet worden tot een taal die niet alleen toekomst, maar ook een verleden heeft en daardoor een literatuur"

De vergadering verklaart zich met dit beginsel homogeen.

De uitvoering daarvan moet naar hare mening leiden tot de volgende maatregelen : Zo spoedig mogelijk wordt de landstaal ingevoerd voor kerk en catechistie, benevens voor het onderricht in de bijbelsche geschiedenis op school; bovendien worden de twee eerste spelboekjes in de landstaal gedrukt; voor het overige lesonderwijs wordt op school het Maleis gebruikt dat tevens in andere vakken tot voertaal van het onderwijs dient.

Aan de goeroes wordt beloofd het maximum traktement zodra zij de landstaal machtig zijn daartoe wordt op hun studie nauwkeurig acht gegeven. De vergadering spreekt de wens uit, dat br. Hueting zich belaste met het bewerken van bedoelde boekjes, waarvoor de hulp van het genootschap kan worden ingeroepen en met de vertaling van een Bijbelse geschiedenis die misschien het Bijbelgenootschap wil drukken.

5. TRAKTEMENTEN

De brs. Hueting en v.d. Roest zijn van oordeel, dat hun traktement niet voldoende is. Na bespreking, besluit de vergadering deze brs. te verzoeken daarvoor een memorie op te stellen en op de volgende conferentie in te dienen.

6. VERTEGENWOORDIGER TE BATAVIA

De voorzitter deelt mede dat het Hoofdbestuur hem verzocht heeft, het gevoel en der bbrs. over de benoeming van een zulk persoon in te winnen. Hij geeft daarop enige nadere verklaring van de zaak, waarop de vergadering hare volledige instemming met het plan betuigt.

Tot voorzitter wordt benoemd br. van Baarda en tot secr. br. v.d. Roest. Bij de rondvraag betuigt br. van Baarda zijn dank aan de voorzitter en aan de Heer van Boetzelaar, die het secretariaat heeft waargenomen. De vergadering wordt ten één uur geschorst en des avond om 9 uur heropend. De notulen worden voorgelezen en onveranderd goedgekeurd. De Voorzitter betuigt zijn dank voor de ontvangst, die zijn reisgenoot en hij van de bbrs hebben genoten en voor het in hem gestelde vertrouwen en besluit de vergadering met dankgebed.

Djati 5 november 1900
J. W. Gunning
C.W.Th van Boetzelaar

M.J. van Baarda
v.d., Roest